

STATENBRIEF

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Voortgang van het gebruik van materiaalpaspoorten in de organisatie	TELEFOONNUMMER	+31640987301
		E-MAILADRES	kim.simons@provincie-utrecht.nl
DATUM	22-11-2022	DOMEIN/OPGAVE	SLO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-918539728-2936	TEAM	PL1
VAN	K. Simons	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk
NUMMER PS	PS2022BEM		
BIJLAGEN	Geen		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Met deze statenbrief informeren wij u over de voortgang van het gebruik van materiaalpaspoorten door de organisatie. Wij gaan in de brief in op een vijftal ontwikkelingen die wij in oktober 2021 aan u hebben gepresenteerd waarmee we als organisatie en in de regio beter bekend raken met de mogelijkheden waarmee het instrument 'materiaalpaspoorten' is toe te passen voor een versnelling naar een circulaire economie. De vijf ontwikkelingen betreffen: (i) volgen van nationale ontwikkelingen, (ii) twee pilots met materiaalpaspoorten bij Mobiliteit, (iii) de ontwikkeling van een plan van aanpak voor circulair assetmanagement, (iv) een pilot met materiaalpaspoorten bij Facilitair, en (v) het verwerken van materiaalpaspoorten in het Convenant Duurzame Woningbouw provincie Utrecht. Tevens wordt bij de vervolgstappen in deze brief aanvullend ingegaan op het gebruik van materiaalpaspoorten in het kader van de Nota Investeren, Waarderen en Exploiteren.

Inleiding:

Op 2 juni 2021 ontvingen wij Motie 45 'Regie op regionaal materialenpaspoort' van uw Staten voor de behandeling van het Statenvoorstel Circulaire Samenleving. Op verzoek van Gedeputeerde Strijk werd de motie ingetrokken, onder voorwaarde dat er een informatiesessie over het onderwerp voor u zou worden georganiseerd. Deze informatiesessie vond plaats op 8 september 2021. Tijdens deze informatiesessie zegde Gedeputeerde Strijk toe in Q4 van 2021 met een Statenbrief aan te geven welke stappen de provincie zet om het gebruik van materiaalpaspoorten in de organisatie en de regio te vergroten en te versnellen. Deze brief is u toegezonden op 26 oktober 2021 (nummer 82300885). In deze brief hebben wij een vijftal aankondigingen gedaan. Met u is afgesproken over de voortgang van deze toezeggingen te rapporteren. Dat doen wij met voorliggende Statenbrief.

Materiaalpaspoorten zijn informatiedocumenten met grondstofgegevens over producten. Ze dragen bij aan de herkenbaarheid van grondstoffen in producten waarin ze verwerkt zijn. Daarmee wordt toekomstige herinzetbaarheid van grondstoffen gefaciliteerd. Vastlegging en verantwoording van materialen in materiaalpaspoorten dragen bij aan de verdere bewustwording van de circulaire opgave. In Burgerlijke & Utiliteitsbouw (B&U) en Grond-

Weg- en Waterbouw (GWW) verwerkte materialen liggen voor lange periode opgeslagen in bijvoorbeeld een huis, kantoorpand, brug, tunnel of weg. Inzicht in deze grondstofvoorraden met behulp van materiaalpaspoorten levert profijt op voor (het gemak van) her-inzetbaarheid van materialen op termijn. De ontwikkeling van zogenaamde materiaalpaspoorten is relatief nieuw, en past bij de circulaire opgave waaraan de provincie werkt. De rol en verantwoordelijkheid van de provincie met betrekking tot dit instrument wordt verkend.

U wordt met deze brief geïnformeerd over de opvolging die wij geven aan de aankondigingen die zijn gedaan in de Statenbrief 'Vervolg toezegging met betrekking tot het onderwerp Regie op Regionaal Materialenpaspoort', die u op 26 oktober 2021 van ons ontving.

Toelichting:

Om als organisatie en in de regio beter bekend te raken met de mogelijkheden waarmee het instrument 'materiaalpaspoorten' is toe te passen voor een versnelling naar een circulaire economie, hebben wij het afgelopen jaar ingezet op 5 ontwikkelingen. De voortgang van elk van deze 5 ontwikkelingen worden voorts besproken.

Ontwikkeling 1. Nauwlettend volgen welk advies er met betrekking tot het wettelijke verplichten van materiaalpaspoorten komt op Rijksniveau, en waar mogelijk proactief handelen in de eigen organisatie.

Ten aanzien van het wettelijk verplichten van materiaalpaspoorten geeft de Rijksoverheid aan dat er, in opvolging van het advies van het Transitieteam Circulaire Bouweconomie, vooralsnog geen noodzaak is tot een wettelijke verplichting. Wettelijke verplichting van een materialenpaspoort is op korte termijn dus niet te verwachten. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat schrijft, mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken, op 18 oktober 2021 in haar brief aan de Tweede Kamer¹ hierover het volgende:

Data- en informatie-uitwisseling over materialen in een bouwwerk ondersteunt het circulair werken in de bouw. [...] Daarnaast geven de data aan het einde van de levensduur aan welke materialen vrijkomen voor hergebruik. In de brief d.d. 29 september 2020 van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties [...] is toegezegd na te gaan of de data- en informatie-uitwisseling ter ondersteuning van circulair werken, al dan niet in de vorm van een paspoort, verplicht zou moeten worden in wetgeving. Op advies van het Transitieteam circulaire bouweconomie is een praktijkonderzoek uitgevoerd. Primair om de vraag te beantwoorden hoe data en informatie het circulair werken in de bouw kan ondersteunen. Belangrijkste conclusie is om eerst te beginnen met het maken van uniforme afspraken die zorgen voor een veilige, betrouwbare en gecontroleerde toegang tot data in de gebouwde omgeving. Het maken van een afsprakenstelsel is een proces dat samen met de sector wordt opgepakt en dit betekent dat er vooralsnog geen noodzaak is tot een wettelijke verplichting. [...]

Met deze uniforme afspraken maken alle ketenpartners die actief zijn in de verschillende fases van de levenscyclus van een bouwwerk makkelijk en veilig gebruik van reeds beschikbare data. Daardoor zijn zij in staat om hun onderlinge – digitale - samenwerking te verbeteren, en efficiënter en meer circulair te werken. Het werken aan deze set van sectorbrede afspraken is door de minister van BZK gestart met het Digitaal Stelsel Gebouwde Omgeving (DSGO) als onderdeel van de DigiGO.

Navraag bij het Ministerie van BZK leert dat het Rijk in het kader van materiaalpaspoorten momenteel inderdaad primair werkt aan het Digitaal Stelsel Gebouwde Omgeving (DSGO), dat een set van uniforme afspraken biedt voor veilige, betrouwbare en gecontroleerde toegang tot data in de bouwsector. Eind 2023 dient de eerste versie van het stelsel gereed te zijn. In het Programmaplan 'Digitaal Stelsel Gebouwde Omgeving (DSGO) in vogelvlucht'² wordt onder andere ingegaan op het doel, de programmaorganisatie en de planning.

¹ Kamerbrief Aanbieding Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2021-2023, 18 oktober 2021

<https://open.overheid.nl/repository/ronl-f05a1d8b-4c98-416b-a6c0-d5c3cc190ead/1/pdf/aanbieding-uitvoeringsprogramma-circulaire-economie-2021-2023.pdf>

² Programmaplan 'Digitaal Stelsel Gebouwde Omgeving (DSGO) in vogelvlucht'

https://www.digigo.nu/bibliotheek2/downloads_getfilem.aspx?id=1422082&forcedownload=true

Ontwikkeling 2. Uitvraag en implementatie van circulaire visie bij twee van onze GWW-aannemers, waar materiaalpaspoorten onderdeel van kunnen uitmaken.

Naar aanleiding van afspraken uit de Statenbrief 'Vervolg toezegging met betrekking tot het onderwerp Regie op Regionaal Materialenpaspoort' dd. 26 okt 2021, heeft de provincie ten eerste bij de bouwteams 'Groot onderhoud verhardingen' Oost en West gevraagd naar hun circulaire visies op materiaalpaspoorten. Uit deze visies blijkt dat de betreffende aannemers in principe positief staan tegenover het opleveren van materiaalpaspoorten, mits ze een plek krijgen in het reguliere werkproces van het assetmanagement, en de informatie up-to-date wordt gehouden.

Ten tweede zijn beide aannemers gevraagd om materiaalpaspoorten op te leveren bij hun projecten. De aannemers konden met vrij geringe inspanning de materiaalpaspoorten opstellen. De benodigde informatie betrof relatief "simpele" asfaltonderhoudswerkzaamheden met weinig verschillende materiaalcomponenten. Deze gegevens waren reeds aanwezig in de projectadministratie van de aannemers. De materiaalpaspoorten zijn opgesteld met een eigen format van de aannemers, omdat er geen landelijk format aanwezig is, ook niet vanuit het platform Circulair Bouwen in 2023 (CB'23).

Het inzicht is opgedaan dat deze uitvragen makkelijker, met een meer geringe inspanning en tegen minder kosten een goed resultaat opleverden dan van tevoren was ingeschat. Dat betekent dat materiaalpaspoorten in principe zonder veel problemen voor meer GWW-projecten kunnen worden uitgevraagd. Echter blijft, net zoals bij de pilot met materiaalpaspoorten uitgevoerd in 2018, de uitdaging bestaan dat de beheerorganisatie vooralsnog niet is ingericht (systemen, werkprocessen, personeel) om met de materiaalpaspoorten meer te doen dan deze voor nu ter kennisgeving aannemen. Vooralsnog is de organisatie niet ingericht (systemen, werkprocessen, personeel) om met de materiaalpaspoorten meer te doen dan deze ter kennisgeving aannemen.

Indien er op vergelijkbare wijze als in deze twee pilots meer materiaalpaspoorten worden uitgevraagd in de toekomst, leidt dat tot een gestaag groeiende stapel van materiaalpaspoorten van de provinciale assets, maar nog niet direct tot nadere toepassing van de informatie voor beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Dus wel tot informatieopbouw, maar niet tot aanpassingen van werkzaamheden.

Ontwikkeling 3. Inventarisatie van eigen vrijkomende assets/grondstoffen en het opstellen van een circulair plan van aanpak voor ons assetmanagement.

De afgelopen maanden hebben wij in samenwerking met het bedrijf Firm of the Future een monitor Duurzaam GWW opgezet. Deze tool heeft als doel inzichtelijk te maken op welke manier onze infrastructurele projecten verduurzamen. Hiermee kunnen wij monitoren of de werkwijze om meer klimaatneutraal en circulair aan te besteden succesvol is. Er worden in de monitor vijf indicatoren onderscheiden en 15 assetsonderdelen verdeeld over 2 assets:

Indicatoren Duurzame GWW monitor:

1. Toegepaste materialen, uitgesplitst naar primair en secundair
2. Vrijkomende reststromen, per fase (bouw, onderhoud, sloop en hergebruik)
3. Brandstof
4. CO2 uitstoot
5. MKI-score (Milieu Kosten Indicator)

Assetonderdelen:

- Asset Kunstwerken
 1. Duiker
 2. Vaste brug
 3. Duikerbrug
 4. Onderdoorgang
 5. Beweegbare brug
 6. Viaduct
 7. Tunnel 2 rijbanen
 8. Tunnel 4 rijbanen
- Asset Verhardingen
 9. Stroomwegen

10. Gebiedsontsluitingswegen
11. Erftoegangswegen
12. Parallelwegen
13. Fietspaden
14. Voetpaden
15. Busbanen

Eind 2022 wordt de monitor in gebruik genomen, zodat die in 2023 gevuld kan worden met de lopende projecten. In de landelijke samenwerking met andere provincies, Rijk en gemeenten is deze monitor een voorbeeld voor de landelijke standaard. Op dit moment is de ontwikkelaar van onze duurzaamheidsmonitor dan ook bij verschillende partijen een monitor aan het opzetten zoals dit ook voor de Provincie Utrecht is gedaan. Hierin heeft de Provincie Utrecht dus echt een trekkersrol vervuld. Het eventueel integreren van data uit materiaalpaspoorten in deze monitor is iets om in de toekomst te verkennen.

Voor het opslaan van grondstoffendata heeft de markt (bedrijven in de GWW-sector) behoefte aan een landelijk eenduidige werkwijze. Het is onwenselijk dat ondernemers voor verschillende opdrachtgevers op allerlei manieren hun data moeten aanleveren en ontvangen. Momenteel zijn er echter nog geen landelijke afspraken van dergelijke data. De provincie Utrecht is voornemens aangesloten te raken op de totstandkoming hiervan, maar dit is een langdurig proces. Wij kiezen ervoor om nu geen eigen data-systeem voor materiaalpaspoorten te ontwikkelen en te implementeren, omdat de overstap en ingebruikname een impactvolle transitie is. Dit vraagt immers om aanschaf van nieuwe assetsoftware, implementeren en leren door de hele assetorganisatie, procesontwikkeling en -beheersing, uitbreiden van onze assetorganisatie voor invoer, beheer en kwaliteitscontrole, etc. Als er landelijk een andere methodiek wordt gekozen, is al het werk voor niks geweest.

De ontwikkelde monitor is een eerste stap in de ambitie om de eigen vrijkomende grondstoffen inzichtelijk te maken en de ontwikkelingen in projecten cijfermatig te volgen. Echter de data wordt in ons assetstelsel (dat wordt gebruikt voor beheer- en onderhoudswerkzaamheden) nog niet verwerkt in de assetkenmerken, om eerdergenoemde redenen. Ook draagt de monitor op dit moment nog niet bij aan de ontwikkeling van een circulair plan van aanpak voor ons assetmanagement. De data die we de komende periode ophalen met de monitor kan daar wel aan gaan bijdragen. Voor een volledig circulair plan is echter ook meer duidelijkheid in de landelijke afspraken voor materialenpaspoorten nodig.

Ontwikkeling 4. Het op korte termijn laten opstellen van een materialenpaspoort voor verscheidene verdiepingen van ons kantoorpand die momenteel verbouwd worden, en uitzoeken of we materialenpaspoorten onderdeel kunnen laten uitmaken van een duurzaam meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor de bedrijfslocaties van de eigen organisatie.

Bij de technische verbouwing verdieping 2 t/m 6 van het provinciale kantoorpand, is een materialenstaat uitgevraagd met bijhorende verklaringen van de Conformité Européenne-richtlijnen (CE). De materialenstaat geeft nog niet goed weer waar de materialen in de verdiepingen zitten, hoe deze verwerkt zijn, of wat de afschrijving en financiële waarde, levensduur en kwaliteit is. Dit maakt het verschil tussen de opgevraagde materialenstaat en een volwaardig paspoort. Momenteel wordt bekeken hoe we deze materialenstaat kunnen transformeren naar een materialenpaspoort.

Daarnaast is er door Vastestate Vastgoedmanagement B.V. een adviesrapport opgesteld voor de verduurzaming van het provinciale meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Onderdeel van dit adviesrapport is het opstellen van materiaalpaspoorten. Andere circulaire thema's die als relevant worden beschouwd zijn levenscyclusanalyses (LCA's), schaduwkosten, de Milieukosten Indicator (MKI) en losmaakbaarheid. Naar aanleiding van dit adviesrapport is een pilot ontwikkeld voor Huis ter Heide, waarvoor onder andere een gebouwpaspoort wordt opgesteld met Madaster.

Ontwikkeling 5. Het aanbevelen van materiaalpaspoorten op basis van Rijksafspraken in het Convenant Duurzame Woningbouw, en een aanbod aan gemeenten voor een informatie workshop over materiaalpaspoorten.

In het Convenant Duurzame Woningbouw is opgenomen dat het gebruik van materiaalpaspoorten zeer wordt aangeraden. In dat kader wordt, na ondertekening van het convenant op 29 september 2022, een workshop over materiaalpaspoorten georganiseerd voor de deelnemende partners. Andere geïnteresseerde gemeenten worden ook uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de workshop. De workshop wordt in het laatste kwartaal van 2022 georganiseerd.

Vervolprocedure / voortgang:

De inzichten die we het afgelopen jaar hebben opgedaan met betrekking tot materiaalpaspoorten, geven aanleiding tot de volgende vervolprocedure:

1. Het is belangrijk om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen van het Digitale Stelsel Gebouwde Omgeving (DSGO). Dit is het platform waarmee de Rijksoverheid werkt aan de ontwikkeling van uniforme afspraken voor veilige, betrouwbare en gecontroleerde toegang tot data. Ervan uitgaande dat grondstofgegevens in de toekomst een grotere rol gaan spelen bij onze GWW-werkzaamheden, is het belangrijk goed aangesloten te raken op het DSGO. De Provincie Utrecht gaat actief participeren in de ontwikkelingen rondom het Digitaal Stelsel Gebouwde Omgeving (DSGO) en CB'23. Doel hiervan is opgedane kennis uit deze netwerken te benutten in de praktijk van provinciale werkzaamheden.
2. Naar aanleiding van de in dit traject opgedane ervaring, kunnen wij materiaalpaspoorten bij toekomstige GWW-projecten in het mobiliteitsdomein consequent laten opstellen. Dit zal op korte termijn primair leiden tot de opbouw van een grondstoffendatabase van onze assets. Hoewel dit nog niet kan worden gebruikt in reguliere werkzaamheden van ons assetmanagement, is het verzamelen en opslaan van deze gegevens een eerste stap.
3. Ter voorbereiding op een meer circulair ingericht assetmanagement verkent de organisatie momenteel wat er nodig is voor de ontwikkeling van een gedegen datastrategie. Deze verkenning heeft betrekking op inhoudelijke vraagstukken zoals afstemmen van datastromen binnen de huidige werkprocessen, maar ook vooruitkijkend naar kansen voor het integreren van materiaalpaspoorten in de duurzame GWW monitor. Ook wordt gekeken naar de impact op de benodigde capaciteit en middelen om een eventueel dataplan uit te voeren. De inschatting is dat de ontwikkeling van een datastrategie een behoorlijke inspanning zal kosten, maar vooruitlopend op landelijke afspraken en toekomstige softwarekeuzes wel richting kan geven. Onder andere het provinciale programma Slimmer met Data kan hierin een rol spelen.
4. Het omzetten van de materiaallijst naar een materiaalpaspoort is uitgevraagd aan de leverancier.
5. Om materialenpaspoorten een rol te geven in het verlagen van de afschrijflasten, zoals beschreven in de door u vastgestelde Nota investeren, waarderen en exploiteren (2022), dient er een robuuste manier van het waarderen van restwaarden te worden vastgesteld. In overleg met de accountant wordt daar door de financiële afdeling momenteel aan gewerkt. Binnen de accountancy is momenteel nog veel discussie over hoe deze waardering moet plaatsvinden. We willen als provincie hier snel mee aan de slag voor toekomstige investeringen en nemen daarbij bewust het risico dat dit in de toekomst kan leiden tot aanpassing van ingenomen standpunten en ingeschatte restwaarden. Daarbij zal de financiële afdeling erop toezien dat goed wordt gedocumenteerd hoe de restwaarde tot stand is gekomen.
6. Na ondertekening van het Convenant Duurzame Woningbouw waarin het gebruik van materiaalpaspoorten wordt aanbevolen, organiseert de Provincie Utrecht een workshop over dit instrument voor de deelnemende partners.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen